

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Факультет економічний
“12” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D7 Торгівля

Освітня програма: Торгівля, підприємництво та логістика

Факультет: економічний

Розробник: доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності,
кандидат економічних наук, доцент Березовська Л.О.

Київ – 2025 р.

ОПИС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика для здобувачів освітнього ступеня «магістр» денної форми навчання спеціальності D7 «Торгівля» НУБіП України є складовою частиною навчального процесу. Вона передбачена навчальним планом підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 2025 року вступу спеціальності D7 «Торгівля» освітньо-професійної програми «Торгівля, підприємництво та логістика» та базується на чинних засадах державного регулювання проходження практики. Зміст виробничої практики визначається сучасними вимогами до підготовки магістрів за спеціальністю D7 «Торгівля» у відповідності з потребами забезпечення суб'єктів господарської діяльності фахівцями економічного профілю. Практична підготовка студентів здійснюється на передових підприємствах та в сучасних організаціях різних галузей економіки, у сфері торгівлі та державного управління.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D7 Торгівля
Освітня програма	Торгівля, підприємництво та логістика
Освітній ступінь	Магістр
Характеристика навчальної практики	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Форма контролю	диференційований залік
Рік навчання	1
Семестр	2
Кількість тижнів	7

1. МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Мета виробничої практики полягає у набутті студентами практичного досвіду у сфері торгівлі, підприємництва та логістики, а також закріпленні й поглибленні набутих під час теоретичного навчання знань.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі торгівлі, підприємництва та логістики, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва і торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН 5. Професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва та торгівлі.

ПРН 10. Вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

2. БАЗИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Для проходження виробничої практики кафедра організація підприємництва та біржової діяльності визначає бази виробничої практики, з якими укладаються угоди про співробітництво на рівні НУБіП України, за поданням завідувача кафедри та декана економічного факультету.

Основними базами виробничої практики є:

- ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка» (Київська обл.);
- ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція» (Київська обл.);

- ВП НУБіП України «Навчально-дослідне господарство «Ворзель» (Київська обл.);
- ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція» (Київська обл.);
- Аграрна біржа;
- ТОВ «Українська енергетична біржа»;
- ФОП, що ведуть підприємницьку діяльність;
- інші бази практичного навчання із числа передових установ, підприємств, організації будь-якої форми власності в Україні та зарубіжжя.

Установи та організації, на базі яких проводиться виробнича переддипломна практика, в особі їх керівників несуть відповідальність за організацію, умови, якість та результати виробничої практики.

Керівники установ та організацій, на базі яких проходить виробнича практика, за погодженням з керівниками факультету та кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, визначають провідних спеціалістів для керівників від бази практики керівництва студентами-практикантами.

Студентів направляють на виробничу практику згідно з наказом університету. Наказом визначається вид практики, терміни та місце її проходження, розподіл та закріплення студентів за керівниками практики від кафедр тощо.

3. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ

Методичне керівництво виробничою практикою здійснює кафедра організації підприємництва та біржової діяльності. Перед виробничою практикою кафедрою проводиться консультація-інструктаж, на якій студентів знайомлять з програмою виробничої практики, порядком її проходження. При цьому студенти одержують робочу програму, бланк щоденника та направлення на практику.

4. ПОРЯДОК НАПРАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

На базу практики студент повинен прибути не пізніше першого її дня, представитися керівництву підприємства й керівнику практики, у відділі кадрів оформити наказ про зарахування, пройти усі види інструктажу з техніки безпеки та охорони праці, ознайомитися з правилами внутрішнього розпорядку. Практикант зобов'язаний пред'явити направлення на практику у відділі кадрів чи іншому уповноваженому підрозділі та зробити відмітку про прибуття.

На підприємстві (організації) студенту призначається керівник практики з числа головних спеціалістів відповідної кваліфікації даної установи. Студент разом з керівником практики від підприємства повинен розробити календарний план проходження виробничої практики, в якому конкретизуються робочі місця, окремі завдання, строки їх виконання та інші умови.

Студенту-практиканту у відповідності з договором надається робоче місце,

житло і створюються нормальні побутові умови.

Якщо за певних поважних причин студент не може пройти виробничу практику у заплановані терміни, то заздалегідь повинні бути оформлені відповідні дозволи для перенесення термінів її проходження. Перенесення термінів практики здійснюється за письмовою заявою студента на ім'я Ректора Університету за погодженням з Деканом економічного факультету та завідувачем кафедри. Основними причинами перенесення термінів проходження практики є офіційно оформлене та узгоджене з університетом відрадження студента, стажування за кордоном за направленням університету та інші випадки. З будь-яких інших причин не узгоджених з університетом перенесення термінів практики не дозволяється.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль виробничої практики студентів на факультеті покладається на декана факультету, по кафедрі – безпосередньо на завідувача кафедри.

5. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Відповідальні за виробничу практику по кафедрі призначаються завідувачем кафедри організації підприємництва та біржової діяльності і підпорядковані безпосередньо керівнику-організатору практики від кафедри – завідувачу.

Основними обов'язками відповідальних за виробничу практику від кафедри є:

- інструктаж студентів (у тому числі з техніки безпеки та охорони праці) та надання їм необхідних документів;
- забезпечення своєчасності формування студентами індивідуальних графіків проходження практики та отримання ними індивідуальних завдань від безпосередніх керівників;
- своєчасне ознайомлення студентів з вимогами до оформлення документації, системою звітності та критеріями оцінки практики, які регламентуються документацією з організації та проведення виробничої практики;
- консультування студентів щодо термінів і порядку проходження виробничої практики, оформлення документів з практики;
- своєчасне проведення контролю виробничої практики;
- внесення пропозицій щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення виробничої практики, а також інших навчально-методичних та звітних документів;
- здійснення, у разі необхідності, разом з безпосередніми керівниками практики вибіркового контролю за проходженням виробничої практики студентами;
- внесення пропозицій щодо вдосконалення організації та проведення виробничої практики студентів;

- за результатами проходження виробничої практики керівник практики має виставити результативну оцінку, а саме: "незадовільно", "задовільно", "добре" чи "відмінно".

6. ОBOB'ЯЗКИ І ЗАВДАННЯ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Студенти при проходженні виробничої практики зобов'язані:

- до початку практики на настановних зборах, а далі в індивідуальному порядку, одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно приступити до практики;
- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практики, що передбачає обов'язкове регулярне відвідування практики;
- виконувати завдання керівників практики на відповідних частинах, на етапах практичного опанування програми практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, зазначені в графіку проходження практики та вказівками безпосереднього керівника;
- самостійно вивчати нормативну документацію та аналізувати практику виконання конкретних операцій;
- суворо дотримуватись режиму робочого дня, правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, які діють на базі практики;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- постійно контактувати з кафедрою та своєчасно проходити контроль;
- висвітлити результати виконаної роботи та оформити їх у матеріалах звітів, презентацій та документах.

Щоденник є основним документом студента під час проходження практики. У ньому коротко записується результати зробленої роботи на підприємстві згідно з календарним графіком практики.

Один раз в тиждень студент повинен подавати щоденник для перегляду керівникові від підприємства, який перевіряє його, робить письмові зауваження, дає додаткові завдання і підписує зроблені студентом записи.

Після завершення виробничої переддипломної практики оформлений щоденник повинен містити відгуки та підписи керівників практики, а також печатку підприємства. Без заповненого щоденника студент не допускається до захисту практики.

7. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст виробничої практики студентів визначається переліком і тематикою навчальних дисциплін, які є обов'язковими для спеціальності, а також тих, котрі вибрані для вивчення практикантом.

Під час проходження практики студент має ознайомитися з діяльністю бази практики, головними фінансовими показниками, виконати завдання практики. У межах відведеного часу на виробничу практику студент має

зібрати аналітичні матеріали для підготовки 2 розділу магістерської роботи, їх систематизувати та підготувати звіт про проходження виробничої практики.

Порядок викладу матеріалу в звіті формується за індивідуальними завданнями виданими кожному студенту у відповідності до обраної бази практики, але в загальному звіт повинен включати 3 розділи:

1. Розділ 1. Організаційна структура бази практики (статут, структура, функції, організаційно-правові засади функціонування тощо).

2. Розділ 2. Аналітичний розділ (Аналіз на основі фінансових звітів, статистичних звітів за останні 3 роки).

3. Розділ 3. Перспективні напрями розвитку бази практики (інновації, нові підходи до стратегічного розвитку, інвестиційна політика, кадрова, тощо).

Під час проходження практики студент має ознайомитися з основами діяльності бази практики, виконати завдання та публічно презентувати основні результати роботи по написаному звіту.

8. ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Студенти проходять практику у відповідності з календарним графіком, який узгоджують з керівниками практики від університету та підприємства. В залежності від специфіки підприємства, особливостей організації його господарської діяльності послідовність і тривалість виконання завдань виробничої практики в кожному конкретному випадку буде різною. Проте в будь-якому випадку студент повинен вивчити всі сторони організаційно-економічної діяльності підприємства по аналогії з рекомендованим календарним планом проходження практики на підприємствах, які здійснюють виробничо-господарську діяльність. Термін проходження виробничої практики становить 150 год. Їх рекомендується розподілити відповідно до календарного графіка проходження практики.

Календарний графік проходження практики

№ п/п	Модульний зміст практики	Тривалість проходження практики, год
1	Оформлення на практику і знайомство з досліджуваним підприємством. Характеристика та організаційно-економічні особливості діяльності досліджуваного підприємства. Правове забезпечення підприємницької діяльності.	12
2	Комерційна діяльність підприємства та бізнес-комунікації. Конкурентоспроможність продукції та підприємницьких структур.	12
3	Виробнича програма підприємства та його підрозділів	12
4	Організація виробничих процесів.	12
5	Склад, стан та ефективність використання основних засобів на підприємстві. Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика.	12
6	Персонал та його склад. Організація, нормування праці та її оплати. Кадрова політика.	12
7	Витрати підприємства та їх структура	12

8	Доходи підприємства та їх структура. Фінансові результати діяльності підприємства	12
9	Система планів підприємства. Бізнес-планування підприємницької діяльності. Управління проектами.	12
10	Інноваційний розвиток підприємства. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства.	12
11	Оформлення звіту про проходження виробничої практики	30
	Усього	150

9. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Загальний обсяг Звіту про проходження виробничої практики має бути від 30 до 40 сторінок друкованого тексту, не враховуючи додатків (інтервал полуторний). Оформлення Звіту здійснюється за допомогою Microsoft Office Word за такими параметрами :

- ✓ Шрифт – Times New Roman 14;
- ✓ інтервал між рядками 1,5;
- ✓ поля – у верху і внизу сторінки по 2 см, з лівого боку 2,5 см, з правого боку – 1,5 см;
- ✓ нумерація сторінок – у правому верхньому куті.

При роздрукуванні текст друкується тільки на одній стороні аркуша А4.

Номер сторінки проставляється у верхньому правому кутку. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Додатки, таблиці і рисунки (діаграми) є основною і обов'язковою складовою Звіту. Одна з головних вимог до графічного і табличного матеріалу – їх наочність і безпосередній зв'язок зі змістом Звіту та реальне відображення діяльності бази практики.

У Додатках мають міститись звіти або інша документація бази практики. Загальний обсяг додатків не регламентується, а визначається керівниками практики.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Загальною формою звітності студента про виробничу практику є виконання комплексного письмового звіту з 3 розділів, оціненого безпосереднім керівником практики.

Підсумкова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання звіту, якості презентації, яка характеризує успішність і рівень знань студента. З метою об'єктивної оцінки знань та вмінь, набутих студентами під час виробничої практики, її підсумкова оцінка проводиться з урахуванням критеріїв, які наведені нижче.

У разі неподання звітів, інших обов'язкових документів, або одержання незадовільної підсумкової оцінки за результатами виробничої практики студент направляється на повторне проходження практики.

Підсумки виробничої практики обговорюються на засіданні кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, а загальне підведення підсумків практики здійснюється на засіданні Вченої ради економічного факультету.

Оцінка проходження виробничої практики складається із суми балів, які виставляються керівниками практики на основі розгляду матеріалів практики та за підсумками презентації студентом основних положень трьох розділів звіту.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти, набутих на виробничій практиці, відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (диференційований залік)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Шкала балів, що враховуються при виставленні підсумкової оцінки за виробничу практику

№ з/п	Зміст завдання	Максимальна кількість балів
1.	Розділ 1. Організаційна структура бази практики (статут, структура, функції, організаційно-правові засади функціонування тощо).	30
2.	Розділ 2. Аналітичний розділ (аналіз діяльності баз практики за останні 3 роки)	40
3.	Розділ 3. Перспективні напрями розвитку бази практики (інновації, нові підходи до стратегічного розвитку, інвестиційна політика, кадрова, тощо)	30
Загальна максимальна сума балів		100

Під час підсумкової оцінки практики в цілому додатково враховується і впливає на загальну суму балів трудова дисципліна студента під час проходження практики.

Студент, котрий не виконав програму практики або отримав незадовільну оцінку, направляється на практику повторно або відраховується з університету.

11. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до проходження виробничої практики здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Торгівля, підприємництво та логістика» спеціальності D7 «Торгівля» /уклад. М.М. Ільчук, Л.О.Березовська, В.О. Яворська. К.: НУБіП України, 2025. 29 с.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436–ГУ. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144 (зі змінами та доповн. від 02.10.2012 № 5405–УІ). URL: <http://search.ligazakon.ua>.

2. Закон України «Про товарні біржі» від 10.12.1991 № 1957 – 12. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 10. ст. 139 (зі змінами та доповн. від 02 травня 2011 р. № 2555–17). URL: <http://search.ligazakon.ua>.

3. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 № 2755–VI (зі змінами та доповненнями від 10.11.2012 №5471–17). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

4. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023–XII від 12 трав. 1991 р. Закони України. Ін-т законодавства Верховної Ради України. 1997. т. 1.

5. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 23, 2015 р. Закони України. Київ: Верховна Рада України. Парламентське видавництво. 2015.

6. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами. Наказ Міністерства економ. та з питань Європейської інтеграції України № 185 від 11 лип. 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>

7. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами. Наказ Міністерства економ. України № 104 від 19 квіт. 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>

8. Про затвердження форми типового бізнес-плану створення та функціонування фермерського господарства (особистого селянського господарства). Міністерство аграрної політики та продовольства України. Наказ від 02.04.2024 р. № 1049.

9. Березовська, Л. О., Кириченко А. В. Розвиток електронної комерції в Україні та ЄС. Економіка та суспільство. 2022. №42. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-15>

10. Вдовічена О. Г. Цифрові форми бізнес-комунікацій в маркетинговій діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2024. № 5.

11. Забуранна О. В. Стратегії називання осіб у японській бізнес-комунікації. Східний світ. 2024. (2 (123), 52-63. <https://doi.org/10.15407/orientw2024.02.052>

12. Ільчук П. Г., Фещур Р. В., Якимів А. І. Бізнес-планування та управління проектами: навч. посібник. Львів : Новий Світ - 2000, 2019. 216 с.

13. Ільчук М. М., Яворська В. О. Міжнародна біржова діяльність : навч. посіб. Київ : НУБіП України, 2024. 588 с.

14. Ільчук М.М., Яворська В.О., Радько В.І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. Інфраструктура ринку. 2021. №52. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/52_2021/6.pdf.
15. Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посібник. Київ : НУБіП України, 2024. 245с.
16. Кириченко А. В., Березовська, Л. О. Логістична діяльність у сфері міжнародної електронної комерції. Економіка та суспільство. 2021. №28. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-16>
17. Кириченко А. В., Березовська, Л. О. Інноваційні товари як основа інноваційного підприємництва. Економіка та суспільство. 2021. №29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-10>
18. Масло А. І. Роль та економічне призначення ф'ючерсних контрактів на організованих товарних ринках. Вісник СНАУ. № 2 (102). 2025. С. 13-17.
19. Нечипоренко О. М., Носенко Ю. М., Сінельник Л. М. Методологія оцінки ефективності діяльності науково-інноваційних кластерів. Економіка АПК. 2021. № 10. С. 61–71.
20. Саблук П. Т. Наукове обґрунтування інноваційного розвитку в аграрній сфері. Економіка АПК. 2021. № 6. С. 16–25.
21. Сотник А. Діагностика ефективності комерційної діяльності мережевого ритейлу України. Економіка та суспільство, 2024. (63). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-45>
22. Шпикуляк О. Г., Ігнатенко М. М., Швець А. А. Концептуальні оцінки реалізації засад інклюзивного розвитку сільських територій за участі агрохолдингових інтегрованих формувань. Економіка АПК. 2021. № 3. С. 97-111.
23. Яворська В.О. Аналіз торгівлі деривативними контрактами на міжнародних біржах. Інфраструктура ринку. 2022. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct68-13>.
24. Яворська В.О. Аналіз ринків капіталу та організованих товарних ринків. Інфраструктура ринку. 2022. № 69. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct69-5>.
25. Яворська В.О. Аналіз біржової торгівлі деривативами на міжнародних товарних і фондових біржах. Інфраструктура ринку. 2023. № 75. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct69-5>.
26. Яворська В.О., Глуша А.С. Оцінка міжнародної біржової торгівлі ф'ючерсами та опціонами. Інфраструктура ринку. 2024. № 80. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct80-33>.
27. Яворська В.О. Біржова торгівля деривативними контрактами на міжнародних організованих товарних ринках. Економічний простір. 2025. №202. URL: <https://economic-prostir.com.ua/journals/202-ekonomichnyj-prostir/>.
28. Яворська В.О., Солодкий М.О. Економічна сутність аналізу біржового ринку. Інфраструктура ринку. Київ, 2020. Випуск № 48. С. 68-73. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/15.pdf.
29. Офіційний веб-сайт Аграрної біржі. URL: www.agrex.gov.ua

30. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: / <http://www.ukrstat.gov.ua>
31. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
32. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
33. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики і продовольства. URL: www.minagro.gov.ua
34. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: / <https://bank.gov.ua/>
35. Офіційний веб-сайт УкрАгроКонсалт. URL: <http://www.ukragroconsult.com>
36. Офіційний веб-сайт Української біржі. URL: www.ux.ua
37. Офіційний веб-сайт Української енергетичної біржі. URL: <https://www.ueex.com.ua>
38. Офіційний веб-сайт Української універсальної біржі. URL: <https://sale.uub.com.ua>.
39. Офіційний веб-сайт газети «Урядовий кур'єр». URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/>
40. Офіційний веб-сайт Barchart. URL: <https://www.barchart.com/>
41. Офіційний веб-сайт CME-group. URL: www.cmegroup.com